

บทที่ 4 ผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างความรู้ ปัจจัยการมีส่วนร่วม และการพัฒนา รูปแบบในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ จังหวัดมหาสารคาม คณะผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็น เครื่องมือในการเก็บข้อมูล หาคำตอบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ตรวจสอบจำนวน ความถูกต้อง ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป คำนวณค่าสถิติ และนำเสนอผลการ ในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบ วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยการเปิดเวทีระดมความคิดเห็นของประชาชน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการ เครือข่ายป่าชุมชนโคกใหญ่ ทำการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้รูปแบบการส่งเสริมความรู้ การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ ตามลำดับขั้นตอนการนำเสนอ ดังนี้

4.1 การศึกษาการเสริมสร้างความรู้ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน โคกใหญ่ จังหวัดมหาสารคาม

- 4.1.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 4.1.3 ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน
- 4.1.4 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับความคิดเห็นและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าชุมชนโคกใหญ่
- 4.1.5 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- 4.1.6 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่

4.2 ผลการพัฒนาเพื่อให้ได้รูปแบบการเสริมสร้างความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ อนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่

รายละเอียดของผลการศึกษา

4.3 การศึกษาการเสริมสร้างความรู้ ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน โคกใหญ่ จังหวัดมหาสารคาม

4.3.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ กำหนดสัญลักษณ์แทนความหมายดังต่อไปนี้

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

\bar{x} แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาการเสริมสร้างความรู้ ระดับการมีส่วนร่วม และ ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ จังหวัดมหาสารคาม ทำการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 260 ชุด สอบถามประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านรอบพื้นที่ป่าโคกใหญ่ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ	1. ชาย	105	40.40
	2. หญิง	155	59.60
	รวม	260	100
2. สถานภาพ	1. หัวหน้าครอบครัว	137	52.70
	2. คู่สมรสของหัวหน้าครอบครัว	78	30.00
	3. สมาชิกของครัวเรือน	45	17.30
	รวม	260	100
3. อายุ	1. ต่ำกว่า 30 ปี	11	4.20
	2. 30-40 ปี	32	12.30
	3. 41-50 ปี	77	29.60
	4. มากกว่า 50 ปี	140	53.80
	รวม	260	100
4. ระดับการศึกษา	1. ไม่ได้เรียนหนังสือ	1	0.40
	2. ประถมศึกษา	222	85.40
	3. มัธยมศึกษาตอนต้น	17	6.50

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (คน)	ร้อยละ
	4. มัธยมศึกษาตอนปลาย	12	4.60
	5. อาชีวศึกษา	3	1.20
	6. ปริญญาตรี	5	1.90
	7. สูงกว่าปริญญาตรี	0	0
	8. อื่นๆ	0	0
	รวม	260	100
5. ศาสนา	1. พุทธ	259	99.60
	2. คริสต์	1	0.40
	3. อิสลาม	0	0
	4. อื่นๆ	0	0
	รวม	260	100
6. ระยะเวลา ที่อาศัยอยู่ใน หมู่บ้าน	1. ต่ำกว่า 30 ปี	29	11.20
	2. 30-40 ปี	41	15.80
	3. 41-50 ปี	69	26.50
	4. มากกว่า 50 ปี	121	46.50
	รวม	260	100
7. อาชีพหลัก	1. เกษตรกรรม	249	95.80
	2. รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4	1.50
	3. ค้าขาย	2	0.80
	4. รับจ้าง	2	0.80
	5. ไม่ได้ประกอบอาชีพ	2	0.80
	6. อื่นๆ	1	0.40
	รวม	260	100
8. การถือ ครองที่ดิน	1. ไม่มีที่ดินที่ครอบครอง	15	5.80
	2. เช่าผู้อื่น	0	0
	3. เช่า และมีที่ดินของตน	1	0.40
	4. มีที่ดินถือครองของตน	243	93.40
	5. ไม่ทราบจำนวน	1	0.40
	รวม	260	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
9. รายได้	1. ไม่มี	56	21.50	
	2. มี	204	78.50	
	รวม	260	100	
มีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ	6,380 บาท			
10. ท่านหรือสมาชิกในครอบครัวของท่านใช้ประโยชน์จากชุมชนโคกใหญ่เพื่อวัตถุประสงค์ใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	1. ทาอาหาร/ของป่า	75	28.80	
	2. ล่าสัตว์	1	0.40	
	3. เก็บไม้/ฟืน	0	0	
	4. เก็บสมุนไพร	0	0	
	5. นำสัตว์เข้าไปเลี้ยง	0	0	
	6. พักผ่อนหย่อนใจ	1	0.40	
	7. ประกอบพิธีกรรมในป่า (เช่น บวชป่า บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผีเสื้อ ฯลฯ)	3	1.20	
	8. อื่นๆ (ระบุ)	0	0	
	ตอบมากกว่า 1 ข้อ	180	69.20	
	รวม	260	100	
	11. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มหรือคณะกรรมการต่างๆ ในชุมชนหรือไม่	1. ไม่ได้เป็น	164	63.10
2. เป็น		96	36.90	
รวม		260	100	
กรณีที่เป็นสมาชิก		กลุ่มเยาวชนอาสาสมัครรักษาป่า	3	3.10
กลุ่มต่างๆ		กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า	6	6.20
		กลุ่มอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง	3	3.10
		กลุ่มแม่บ้าน	16	16.70

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
คณะกรรมการป่าชุมชน	8	8.30
กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน	4	4.20
กลุ่มออมทรัพย์	11	11.50
อื่นๆ	0	0
มากกว่า 1 กลุ่ม	45	46.90
รวม	96	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 59.60 และเป็นเพศชาย จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 40.40 สถานภาพ เป็นหัวหน้าครอบครัว จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 52.70 คู่สมรสของหัวหน้าครอบครัว จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 สมาชิกของครัวเรือน จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 17.30 เมื่อพิจารณาด้านอายุพบว่า มีอายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 53.80 รองลงมาคืออายุอยู่ในช่วงระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 29.60 ช่วงอายุ 30-40 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 12.30 และอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 4.20 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 85.40 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.60 ระดับปริญญาตรี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.90 ระดับอาชีวศึกษา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 และไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.40 นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 99.60 ศาสนาคริสต์ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.40 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมากกว่า 50 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50 รองลงมาอยู่ในช่วงระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 26.50 ช่วง 30-40 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 15.80 และต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 11.20 มีอาชีพหลักเกษตรกรรวม จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 95.80 รองลงมาคือ อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 อาชีพค้าขาย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 อาชีพรับจ้าง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 และอื่นๆ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.40 การถือครองที่ดินส่วนใหญ่มีที่ดินถือครองของตน จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 93.40 รองลงมาคือ ไม่มีที่ดินที่ครอบครอง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.80เช่า และมีที่ดินของตน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.40 ไม่ทราบจำนวน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.40 โดยที่ดินที่ครอบครองหรือเช่าจะมีเนื้อที่ต่ำสุด 3 ไร่ สูงสุด 36 ไร่ แต่โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบแบบสอบถามจะมีที่ดินครอบครองหรือที่ดินที่เช่าประมาณ 12 ไร่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้

จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 78.50 โดยมีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 2,000 -15,000 บาท ไม่มีรายได้จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 21.50 ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากชุมชนโคกใหญ่ เพื่อวัตถุประสงค์หลายอย่างทั้ง ทาอาหาร/ของป่า ลำสัตว์ เก็บไม้/ฟืน เก็บสมุนไพร นำสัตว์เข้าไปเลี้ยง พักผ่อนหย่อนใจ และประกอบพิธีกรรมในป่า(เช่น บวชป่า บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เผาศพ ฯลฯ) จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 69.20 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้จากชุมชนโคกใหญ่ เพื่อวัตถุประสงค์เพียงอย่างเดียว คือ ทาอาหาร/ของป่า จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 28.80 ประกอบพิธีกรรมในป่า(เช่น บวชป่า บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เผาศพ ฯลฯ) จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2 ลำสัตว์ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.4 พักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือคณะกรรมการต่างๆ ในชุมชน จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 63.10 เป็นสมาชิก จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 36.90 ส่วนผู้ที่ตอบแบบสอบถามกรณีที่เป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกมากกว่า 1 กลุ่ม จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 46.90 โดยกลุ่มที่เป็นสมาชิก คือ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ คณะกรรมการป่าชุมชน ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงกลุ่มเดียวได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.70 กลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 คณะกรรมการป่าชุมชน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.30 กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.20 กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.20 กลุ่มเยาวชนอาสาสมัครรักษาป่า จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10 และกลุ่มอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10

4.3.3 ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน

ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชนของประชาชนที่อาศัยอยู่รอบป่าชุมชนโคกใหญ่ รายละเอียดดังตาราง ที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 จำนวน และร้อยละของการตอบถูกต้องเกี่ยวกับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับป่าชุมชน

คำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชน	จำนวนและร้อยละของผู้ที่ตอบถูก	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.ป่าชุมชน คือ ป่าที่ประชาชนรักษาไว้ เพื่อประโยชน์ร่วมกันของชุมชนเอง	258	99.20
2.ประชาชนสามารถเก็บหาฟืนและของป่าจากป่าชุมชนได้	256	98.50
3.การช่วยกันรักษาป่าชุมชนจะช่วยให้มีน้ำใช้ตลอดปี	243	93.50

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

คำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ป่าชุมชน	จำนวนและร้อยละของ ผู้ที่ตอบถูก	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4.การแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของป่าชุมชน เป็นหน้าที่ของส่วนราชการเท่านั้น	189	72.70
5.การรักษาป่าชุมชน เป็นการอนุรักษ์ ดิน น้ำ และสัตว์ป่าด้วย	251	96.50
6.พื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์มีผลทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล	249	95.80
7.การจุดไฟเผาป่าเพื่อล่าสัตว์ เป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถทำได้	194	74.60
8.ท่านสามารถบุกเบิกพื้นที่ป่าชุมชนเพื่อทำการเกษตรได้	233	89.60
9.การอนุรักษ์ป่าจะช่วยให้สภาพแวดล้อมอยู่ในภาวะสมดุล ซึ่งจะส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในทางที่ดีขึ้น	244	93.80
10.การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คือ การรักษาป่าไม้ไว้ โดยห้ามนำไม้มาใช้โดยเด็ดขาด	74	28.50
11.การใช้ประโยชน์จากป่าเพื่อหาอาหาร สมุนไพร เชื้อเพลิง เครื่องใช้ในครัวเรือนและการเลี้ยงสัตว์	221	85.00
12.หากคนในชุมชนลักลอบตัดไม้ในเขตป่าชุมชนจะไม่ถูกลงโทษ	226	86.90
13.ประชาชนได้อาศัยป่าไม้เพื่อเป็นแหล่งหารายได้ตามฤดูกาล	233	89.60
14.มนุษย์เป็นตัวละครสำคัญในการทำลายป่าในพื้นที่ป่าชุมชนโคกใหญ่	242	93.10
15.การสูญเสียพื้นที่ป่าไม่มีสาเหตุมาจากการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเพียงอย่างเดียว	133	51.20

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

คำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ป่าชุมชน	จำนวนและร้อยละของ ผู้ที่ตอบถูก	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
16.ประชาชนมีส่วนสำคัญในการรักษาป่าไม้ ให้มีประโยชน์ต่อไปชั่วลูกชั่วหลาน	249	95.80
17.ป่าไม้เป็นสมบัติสาธารณะ ประชาชน สามารถแสวงหาประโยชน์ได้โดยไม่ต้อง คำนึงถึงข้อกฎหมาย	179	68.80
18.การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า ไม้ จะเป็นประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ	249	95.80
19.การป้องกันไฟป่า เป็นส่วนหนึ่งของการ รักษาป่าชุมชน	246	94.60
20.การดูแลรักษาป่าชุมชนจะให้ได้ดีผลดี คือ การให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย	254	97.70
ผู้ตอบถูกโดยรวม	221.50	82.03

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบถูกมากที่สุดคือ ป่าชุมชน คือ ป่าที่
ประชาชนรักษาไว้ เพื่อประโยชน์ร่วมกันของชุมชนเอง ตอบถูกจำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 99.20
รองลงมา คือ ประชาชนสามารถเก็บหาพืชและของป่าจากป่าชุมชนได้ ตอบถูกจำนวน 256 คน คิดเป็น
ร้อยละ 98.50 การดูแลรักษาป่าชุมชนจะให้ได้ดีผลดี คือ การให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย ตอบ
ถูกจำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 97.70 การรักษาป่าชุมชน เป็นการอนุรักษ์ ดิน น้ำและสัตว์ป่าด้วย
ตอบถูกจำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 96.50 ส่วนข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบถูกน้อยที่สุดคือ การ
อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คือ การรักษาป่าไม้ไว้ โดยห้ามนำไม้มาใช้โดยเด็ดขาด ตอบถูกจำนวน 74 คน
คิดเป็นร้อยละ 71.50 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 17.01 คะแนน โดยมีผู้ตอบถูกคิดเป็นร้อยละ 82.03

4.3.4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ของประชาชนที่อาศัยอยู่รอบป่าชุมชนโคกใหญ่ รายละเอียดดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้

ความคิดเห็นและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้		จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ท่านได้รับข่าวสารที่เกี่ยวกับความรู้ และกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เช่น การเพาะชำกล้าไม้ การเตรียมพื้นที่ปลูกป่า การปลูกป่า การดูแลรักษาป่า และอื่นๆ บ้างหรือไม่	1. ไม่ได้รับ	24	9.20
	2. ได้รับ	236	90.80
	รวม	260	100
2. ท่านได้รับข่าวสาร	1. วิทยู	3	1.20
เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ (จากการ อ่าน ฟัง พูดคุย ฯลฯ) จาก แหล่งข่าวต่อไปนี้หรือไม่ ให้ระบุความถี่ที่ได้รับ	2. โทรทัศน์	0	0
	3. หนังสือพิมพ์	0	0
	4. พระสงฆ์	0	0
	5. เพื่อนบ้าน	4	1.50
	6. กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	32	12.30
	7. อปต.	0	0
	8. เจ้าหน้าที่ป่าไม้	0	0
	9. การเป็นสมาชิกกลุ่ม (องค์กร ชุมชนท้องถิ่น) อื่นๆ	2	0.8
	10. ได้รับมากกว่า 1 แหล่ง	195	75.00
	2. ไม่ได้รับ	24	9.20
รวม	260	100	
ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรม	1. เคยร่วมทุกครั้งที่มีกิจกรรม	73	28.10
ปลูกป่า ดูแล บำรุงรักษา	2. เคยร่วมเป็นบางครั้ง	137	52.70
ป่าไม้ชุมชนโคกใหญ่ หรือไม่	3. ไม่เคยร่วมเลย	50	19.20
	4. อื่นๆ (ระบุ)	0	0
	รวม	260	100

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความคิดเห็นและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
ท่านเคยนำไม้ท่อนหรือได้แปรรูปจากป่าชุมชนโคกใหญ่มาใช้ในครัวเรือนหรือไม่	1. ไม่เคย	228	87.70	
	2. เคย	32	12.30	
	รวม	260	100	
กรณีเคย 2.1 ใช้ในครัวเรือน	2.2 จำหน่าย	0	0	
	2.3 ใช้ในครัวเรือนและจำหน่าย	0	0	
	รวม	32	100	
	กรณีใช้ 2.1 ใช้ในครัวเรือน	139	99.30	
การเก็บหาของป่า (ท่านเก็บฟืนหรือถ่านมาใช้เป็นเชื้อเพลิงหรือไม่)	2.2 จำหน่าย	1	0.70	
	2.3 ใช้ในครัวเรือนและจำหน่าย	0	0	
	รวม	140	100	
	การเก็บหาของป่า (ท่านเก็บสมุนไพรมาใช้รักษาโรคหรือไม่)	1. ไม่ได้เก็บ	212	81.50
		2. เก็บ	48	18.50
		รวม	260	100
กรณีเก็บ 2.1 ใช้ในครัวเรือน	2.2 จำหน่าย	0	0	
	2.3 ใช้ในครัวเรือนและจำหน่าย	0	0	
	รวม	48	100	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความคิดเห็นและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้		จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเก็บหาของป่า (ท่านเคยเก็บหาผลไม้ป่าหรือไม่)	1. ไม่เคยเก็บ	199	76.50
	2. เคย	61	23.50
	รวม	260	100
กรณีเคย	2.1 ใช้ในครัวเรือน	61	100
	2.2 จำหน่าย	0	0
	2.3 ใช้ในครัวเรือนและ จำหน่าย	0	0
	รวม	61	100
การเก็บหาของป่า (ท่านเคยเก็บไม้ไผ่/หน่อไม้หรือไม่)	1. ไม่เคยเก็บ	245	94.20
	2. เคย	15	5.80
	รวม	260	100
กรณีเคย	2.1 ใช้ในครัวเรือน	14	93.30
	2.2 จำหน่าย	1	6.70
	2.3 ใช้ในครัวเรือนและ จำหน่าย	0	0
	รวม	15	100
การเก็บหาของป่า (ท่านเคยเก็บหาเห็ด/พืชผักป่าหรือไม่)	1. ไม่เคยเก็บ	47	18.10
	2. เคย	213	81.90
	รวม	260	100
กรณีเคย	2.1 ใช้ในครัวเรือน	198	93.00
	2.2 จำหน่าย	6	2.80
	2.3 ใช้ในครัวเรือนและ จำหน่าย	9	4.20
	รวม	213	100

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ความคิดเห็นและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
ท่านคิดว่าการทำนาร่วมกัน ดูแลอนุรักษ์ป่าชุมชนโคก ใหญ่ จะก่อให้เกิดประโยชน์ อะไรบ้าง	1. ทำให้รายได้เพิ่มขึ้น	4	1.50
	2. ทำให้ชีวิตมั่นคงปลอดภัย	8	3.10
	3. ทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน	36	13.80
	4. ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง	1	0.40
	5. ทำให้ทรัพยากรป่าไม้คงอยู่ ตลอดไป	0	0
	6. ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น	0	0
	7. ตอบมากกว่า 1 ข้อ	211	81.20
รวม	260	100	

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารที่เกี่ยวกับความรู้และ
กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เช่น การเพาะชำกล้าไม้ การเตรียมพื้นที่ปลูกป่า การปลูกป่า การ
ดูแลรักษาป่า และอื่นๆ จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 90.80 และไม่ได้รับ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อย
ละ 9.20 โดยส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากหลายๆ ช่องทาง เช่น วิทยุ เพื่อนบ้าน กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน การ
เป็นสมาชิกกลุ่ม (องค์กรชุมชนท้องถิ่น) อื่นๆ ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการ
อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ช่องทางใดช่องทางหนึ่งเพียงแหล่งเดียว ได้แก่ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 32 คน
คิดเป็นร้อยละ 12.30 เพื่อนบ้าน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 วิทยุ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ
1.20 และจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม (องค์กรชุมชนท้องถิ่น) อื่นๆ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8
ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่า ดูแล บำรุงรักษาป่าไม้ชุมชนโคกใหญ่เป็น
บางครั้ง จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 52.70 เคยร่วมทุกครั้งที่มีกิจกรรม จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อย
ละ 28.10 และไม่เข้าร่วมเข้าเลย จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2

4.3.5 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ รายละเอียดดัง

ตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	N= 260		ระดับการมีส่วนร่วม
	\bar{x}	S.D.	
1.การมีส่วนร่วมในการวางแผน			
1. ท่านเคยเข้าร่วมประชุมวางแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนหรือไม่	0.85	0.76	ปานกลาง
2. ท่านเคยร่วมออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในป่าชุมชนโคกใหญ่หรือไม่	0.55	0.67	น้อย
เฉลี่ยรายด้าน	0.70	0.71	ปานกลาง
2.การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน			
3. ท่านเคยร่วมสำรวจพื้นที่ป่าชุมชนโคกใหญ่หรือไม่	0.60	0.65	น้อย
4. ท่านเคยประชาสัมพันธ์ให้เพื่อนบ้านไปร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่หรือไม่	0.67	0.58	น้อย
5. ท่านเคยร่วมปลูกต้นไม้/บวชต้นไม้ในป่าชุมชนโคกใหญ่หรือไม่	0.97	0.64	ปานกลาง
6. ท่านเคยร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือร่วมกับคณะกรรมการป่าชุมชนในการตรวจตราดูแลป้องกันการบุกรุกทำลายป่าชุมชนโคกใหญ่หรือไม่	0.79	0.66	ปานกลาง
7. ท่านเคยร่วมดับไฟป่าที่เกิดขึ้นในป่าชุมชนโคกใหญ่หรือไม่	0.53	0.63	น้อย
8.ท่านเคยร่วมทำแนวกันไฟในป่าชุมชนหรือไม่	0.42	0.61	น้อย
9. ท่านเคยให้ยืมหรือบริจาควัสดุ เช่น จอบ พลั่ว บังกี เชือก มีด หรือยานพาหนะในการปลูกป่าชุมชนโคกใหญ่หรือไม่	0.41	0.53	น้อย
10. ท่านเคยร่วมบริจาคเงินช่วยเหลือเกี่ยวกับการป้องกันรักษาป่าชุมชนโคกใหญ่หรือไม่	0.77	0.66	ปานกลาง
11. ท่านเคยเชิญชวนเพื่อนบ้าน ญาติ ลูกหลาน เข้ามาช่วยกันดูแลรักษาป่าชุมชนโคกใหญ่	0.78	0.61	ปานกลาง
เฉลี่ยรายด้าน	0.66	0.62	น้อย

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	N= 260		ระดับการมีส่วนร่วม
	\bar{x}	S.D.	
3.การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์			
12. ท่านเข้าไปเก็บเห็ดจากป่าชุมชนโคกใหญ่มาใช้ประกอบอาหาร/จำหน่าย	1.20	0.64	ปานกลาง
13. ท่านนำไม้/ฟืนจากป่าชุมชนโคกใหญ่มาใช้ในครัวเรือน	0.79	0.63	ปานกลาง
14. ท่านได้เข้าไปเก็บยางไม้เพื่อนำมาใช้เป็นขี้ได้ /เชื้อเพลิง	0.33	0.51	น้อย
15 ท่านได้เข้าไปเก็บพืช/สัตว์ อื่นๆ เพื่อนำไปเป็นสมุนไพร	0.45	0.58	น้อย
16. ท่านได้เข้าไปเก็บผัก/ผลไม้ป่า เช่น ผักตบชวย มะขามป้อม อื่นๆ มาใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนโคกใหญ่	0.58	0.57	น้อย
17.ท่านได้นำสัตว์ เช่น วัว ควาย เข้าไปเลี้ยงในป่าชุมชนโคกใหญ่	0.19	0.41	น้อย
18. ท่านเข้าไปล่าสัตว์/ เก็บหาสัตว์ในป่าชุมชนโคกใหญ่มาใช้ประกอบอาหาร	0.19	0.42	น้อย
19. ท่านได้เข้าไปพักผ่อนหย่อนใจในชุมชนป่าโคกใหญ่	0.37	0.54	น้อย
20. ท่านได้ใช้ป่าชุมชนโคกใหญ่เป็นที่ศึกษาแก่ตนเอง /ลูกหลาน	0.65	0.63	น้อย
เฉลี่ยรายด้าน	0.52	0.55	น้อย
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล			
21. ท่านได้เคยเข้าร่วมสำรวจต้นไม้หลังจากมีกิจกรรมการบวชป่า/ปลูกป่าในป่าชุมชนโคกใหญ่	0.68	0.66	ปานกลาง
22. ท่านเคยร่วมประชุมประเมินสถานการณ์ป่าไม้ของป่าชุมชนโคกใหญ่	0.56	0.65	น้อย
23. ท่านเคยร่วมเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในป่าชุมชนโคกใหญ่	0.50	0.60	น้อย
24. ท่านเคยเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ที่เป็นประโยชน์ของการจัดการป่าชุมชนและโทษของการทำลายป่าชุมชนโคกใหญ่	0.60	0.62	น้อย

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	N = 260		ระดับการมีส่วนร่วม
	\bar{X}	S.D.	
25. ท่านเคยร่วมประเมินผลของกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในป่าชุมชนโคกใหญ่ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านดีและด้านลบต่อป่าชุมชนโคกใหญ่	0.49	0.61	น้อย
เฉลี่ยรายด้าน	0.57	0.62	น้อย
เฉลี่ยทั้งหมด	0.60	0.61	น้อย

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 0.60 \pm 0.61$) การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้รายด้านพบว่า ด้านที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน ($\bar{X} = 0.70 \pm 0.71$) อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 0.52 \pm 0.55$) อยู่ในระดับน้อย

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ รายข้ออยู่ในระดับน้อย 17 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 8 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ท่านเข้าไปเก็บเห็ดจากป่าชุมชนโคกใหญ่มาใช้ประกอบอาหาร/จำหน่าย ($\bar{X} = 1.20 \pm 0.64$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อย 3 อันดับดังนี้ ท่านได้นำสัตว์ เช่น วัว ควาย เข้าไปเลี้ยงในป่าชุมชนโคกใหญ่ ($\bar{X} = 0.19 \pm 0.41$) ท่านเข้าไปล่าสัตว์/ เก็บหาสัตว์ในป่าชุมชนโคกใหญ่มาใช้ประกอบอาหาร ($\bar{X} = 0.19 \pm 0.42$) และท่านได้เข้าไปเก็บยางไม้เพื่อนำมาใช้เป็นขี้ได้ / เชื้อเพลิง ($\bar{X} = 0.33 \pm 0.51$)

4.3.6 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่

- 1) ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่

ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ (Y) ว่ามีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ 10 ปัจจัย (X) โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม และระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระ ด้วยวิธี Pearson's Product Moment Correlation (r) ในการหาระดับความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงที่เรียกว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าเป็นบวก (+) หมายความว่าข้อมูลสองชุดเปลี่ยนแปลงตามกัน กล่าวคือ ถ้าค่าของตัวแปรตัวหนึ่งสูง ค่าของตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะสูงด้วย และถ้าค่าของตัวแปรตัวหนึ่งต่ำ ค่าของตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะต่ำด้วย สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าเป็นลบ (-) หมายความว่าข้อมูลทั้งสองชุดเปลี่ยนแปลงในทางตรงกันข้ามหรือกลับกัน กล่าวคือ ถ้าค่าตัวแปรตัวหนึ่งสูง ค่าของตัวแปรตัวหนึ่งจะกลับเป็นต่ำ และค่าของตัวแปรตัวหนึ่งต่ำ ค่าของตัวแปรตัวหนึ่งจะกลับเป็นสูง ค่าระดับความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น จากค่า Correlation Coefficient (r) มีเกณฑ์การวัดระดับความสัมพันธ์ ดังนี้ (ดุขภู อายุวัฒน์.ม.ป.ป. : 2)

ระดับความสัมพันธ์ระหว่าง 0.001 – 0.500 ถือว่ามีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ

ระดับความสัมพันธ์ระหว่าง 0.501 – 0.700 ถือว่ามีระดับความสัมพันธ์ปานกลาง

ระดับความสัมพันธ์ระหว่าง 0.701 ขึ้นไป ถือว่ามีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง

ตารางที่ 4.5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่	Pearson's (r)	Sig (1 – Tailed)
1. เพศ (X ₁)	.125	.022***
2. สถานภาพ (X ₂)	.026	.341
3. อายุ (X ₃)	-.034	.292
4. ระดับการศึกษา (X ₄)	.076	.111
5. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน (X ₅)	.002	.490
6. อาชีพหลัก (X ₆)	.150	.008***
7. ท่านมีที่ดินถือครอง (X ₇)	.142	.011***
8. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (X ₈)	-.124	.023***
9. สมาชิกในครัวเรือนท่านใช้ประโยชน์จากป่า (X ₉)	.094	.066
10. การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือคณะกรรมการต่างๆ (X ₁₀)	.571	.000***

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (X) จำนวน 10 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (Y) จำนวน 1 ตัวแปร ดังนี้ คือ มีความสัมพันธ์เชิงบวก 8 ตัวแปร มีความสัมพันธ์เชิงลบ 2 ตัวแปร โดยตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปรนั้น มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปรมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่

2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรต้นในรูปเมตริกสหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด ดังปรากฏในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 เมตริกสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรอิสระ

X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀
.125	.026	-.034	.076	.002	.150	.142	-.124	.094	.571
1.000	.450	-.043	.044	-.079	-.022	-.099	.012	.039	.101
	1.000	.360	-.187	.264	.107	.195	.060	.069	.055
		1.000	-.388	.735	.157	.201	.032	-.090	.000
			1.000	-.302	-.260	-.194	.169	-.104	.069
				1.000	.092	.159	.035	-.023	.003
					1.000	.358	-.111	.129	.121
						1.000	-.007	.103	.087
							1.000	-.022	-.002
								1.000	.031
									1.000

จากตารางที่ 4.6 เมื่อศึกษาเมตริกสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่ ซึ่งตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่ได้ขาดจากกันโดยสิ้นเชิง แต่จะมีความสัมพันธ์มากบ้างน้อยบ้าง เพื่อตรวจสอบว่าบางคู่มีความสัมพันธ์กันสูงมากเกินไป 0.85 ทำให้เกิดปัญหา Multi-Co linearity ขึ้นหรือไม่ ซึ่งไม่เหมาะที่จะนำตัวแปรทั้ง 2 ตัวเข้าไปในสมการ อาจต้องเลือกใช้ตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งแทน (รังสรรค์ สิงทเลิศ, 2551) ถ้าค่าความสัมพันธ์สูงจะทำให้ค่าในการพยากรณ์สมการด้อยลง

จากตารางเมตริกสหสัมพันธ์ พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน ไม่สูงเกินกว่าข้อกำหนดข้างต้น จึงสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์สมการความถดถอยได้ ตัวแปรอิสระทั้ง 10 ตัว พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน มีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง คือเท่ากับ 0.735 ส่วนตัวแปรอิสระอื่นๆ มีความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง

3) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน

โคกใหญ่

จากการวิเคราะห์สมการความถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ (X) มีค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง ดังปรากฏในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์สมการความถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) โดยวิธี Enter Method

ตัวแปรอิสระ	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
Constant	-.236	.284		-.830	.407
1. เพศ (X ₁)	.100	.055	.109	1.824	.069
2. สถานภาพ (X ₂)	-.056	.058	-.062	-.964	.336
3. อายุ (X ₃)	-.002	.003	-.042	-.527	.599
4. ระดับการศึกษา (X ₄)	.019	.012	.090	1.554	.121
5. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน (X ₅)	.002	.002	.067	.902	.368
6. อาชีพหลัก (X ₆)	.129	.125	.058	1.031	.304
7. ท่านมีที่ดินถือครอง (X ₇)	.202	.108	.105	1.871	.063
8. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (X ₈)	-1.275E-05	.000	-.128	-2.480	.014 ^{***}
9. สมาชิกในครัวเรือนท่านใช้ประโยชน์จากป่า (X ₉)	.231	.189	.063	1.221	.223
10. การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือคณะกรรมการต่างๆ (X ₁₀)	.502	.048	.539	10.509	.000 ^{***}

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 $R = .611$ $R^2 = .373$

จากตารางที่ 4.7 การวิเคราะห์สมการความถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง โดยวิธีพิจารณาผลของตัวแปรอิสระทุกตัวที่มีผลต่อตัวแปรตาม โดยใช้วิธี Enter Method พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ (Y) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ ดังนี้

1) ปัจจัยที่นำมาศึกษาทั้ง 10 ตัว มีค่าความสัมพันธ์พหุคูณกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ (Y) เท่ากับ 0.611 ($R = .611$) ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 10 ตัวรวมกัน มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ปัจจัยที่นำมาศึกษา ทั้ง 10 ตัว มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือการผันแปรต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ เท่ากับ 0.373 ($R^2 = .373$) ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 10 ตัว สามารถอธิบายถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ ได้ร้อยละ 37.30

3) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ (Y) หรือมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือผันแปรต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 2 ตัวแปร โดยเรียงลำดับจากตัวแปรที่มีผลต่อการผันแปรในตัวแปรตาม ในแบบคะแนนมาตรฐานมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

3.1 การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือคณะกรรมการต่างๆ (X_{10} Beta = .539)

3.2 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (X_8 Beta = -.128)

ดังนั้นเมื่อทราบค่าคงที่ (Constant) เท่ากับ -.236 ทราบค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) และทราบค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) จึงสามารถสร้างสมการถดถอยได้ ดังนี้

$$Y = (-.236) + .100 X_1 + (-.056) X_2 + (-.002) X_3 + .019 X_4 + .002 X_5 + .129 X_6 + .202 X_7 + (-1.275) X_8 + .231 X_9 + .502 X_{10}$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Z = .109 Z_1 + (-.062) Z_2 + (-.042) Z_3 + .090 Z_4 + .067 Z_5 + .058 Z_6 + .105 Z_7 + (-.128) Z_8 + .063 Z_9 + .539 Z_{10}$$

เมื่อ Y และ Z = ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่

ส่วนตัวแปรอิสระอีก 8 ตัว ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน อาชีพหลัก ท่านมีที่ดินถือครอง และสมาชิกในครัวเรือนท่านใช้ประโยชน์จากป่า

4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาเพื่อให้ได้รูปแบบการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่

วิธีดำเนินการในส่วนนี้กระทำโดยการระดมความคิดเห็นของประชาชน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการป่าชุมชนโคกใหญ่ เพื่อร่วมกันสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยในตอนต้นที่ 1 ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชน ความเห็นและพฤติกรรมของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับป่าชุมชน ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชน และปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ รวมทั้งประสบการณ์ องค์ความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนที่เคยใช้ในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ โดยการเปิดเวทีระดมความคิดเห็น เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ การวิจัยในส่วนนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการรายละเอียด ดังนี้

- 1) นำเสนอผลการวิจัยตอนที่ 1 ต่อที่ประชุม
- 2) ตั้งแนวคำถามเพื่อเป็นกรอบให้ได้มาซึ่งรูปแบบการเสริมสร้างความรู้ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ อันประกอบด้วยสถานการณ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น หลักการและรูปแบบการเสริมสร้างความรู้ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่

4.4.1 รายละเอียดของผลการศึกษาที่มีดังนี้

สถานการณ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จากการเปิดเวทีระดมความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำให้ทราบประวัติความเป็นมา รวมทั้งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นของป่าชุมชนโคกใหญ่ซึ่งถือว่าป่าชุมชนโคกใหญ่เป็นป่าที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นการเปลี่ยนแปลงหลายๆ ด้าน เช่น การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพของป่า การเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศ การเปลี่ยนแปลงสภาพของชุมชน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ในอดีตป่าชุมชนโคกใหญ่มีพื้นที่หลายหมื่นไร่ ต่อมาได้มีการอพยพของประชาชนจากหลายพื้นที่ของอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แล้วเลือกทำเลในป่าชุมชนโคกใหญ่ ซึ่งเป็นโคกที่ใกล้ลำห้วยหรือหนองน้ำ เช่น หนองแสง หนองลิม หนองใหญ่ หนองไ้ง หนองแคน และลำน้ำเสียวใหญ่ เป็นทำเลที่ตั้งชุมชน ป่าชุมชนโคกใหญ่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งยัง

ชีพของประชาชนตามวิถีดั้งเดิม เป็นแหล่งอาหาร เลี้ยงสัตว์ ระบบนิเวศยังคงสมดุล ผืนดินต้องตามฤดูกาล นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งประกอบพิธีกรรมเพราะชุมชนในสมัยก่อนยังมีความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เชื่อบางเรื่องทวดรักษาป่า รักษาต้นไม้ใหญ่ มีความเชื่อเกี่ยวกับผี ดังนั้นจึงมีพิธีกรรมในเรื่องดังกล่าว จึงเกิดขึ้นในป่าชุมชนโคกใหญ่ ความเชื่อเหล่านี้ยังคงสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

ป่าชุมชนโคกใหญ่ เป็นป่าเต็งรังที่มีเรือนยอด 3 ชั้น ตั้งแต่ไม้ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง เช่น ไม้พลวง ไม้ชาด ไม้เต้ ไม้ประดู่ ไม้พอก ไม้เอระราง จนถึงไม้คลุมดิน ซึ่งเป็นลูกไม้ของต้นไม้ต่างๆ รวมทั้งหญ้า และเครือไม้ เครื่องไม้ชนิดต่างๆ พืชพรรณที่ซ้อนทับเกาะเกี่ยวกันหลายชั้นสร้างให้ป่าชุมชนโคกใหญ่อุดมสมบูรณ์เป็นที่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด กระแสน้ำจากผืนป่าได้ไหลผ่านร่องน้ำลงสู่หนองน้ำ ลำห้วยที่ใกล้เคียงและทุ่งนารอบๆ ทำให้ตะกอนจากใบไม้ที่ร่วงหล่นทับถมในป่ากลายเป็นปุ๋ยธรรมชาติ แหล่งใหญ่ ที่ถูกน้ำฝนชะล้างลงสู่ที่นาของชาวบ้านทำให้ผืนนาอุดมสมบูรณ์ และไหลลงสู่แหล่งน้ำกลายเป็นแหล่งอาหารชั้นดีของสัตว์น้ำนานาชนิด ผืนป่าแห่งนี้ยังเป็นแหล่งที่อาศัยและแหล่งอาหารของแมลงศัตรูพืช ทำให้แมลงไม่ออกมารบกวนพืชผลทางการเกษตรของชาวบ้าน ป่าแห่งนี้จึงเป็นดั่งโรงกลั่นน้ำ โรงงานผลิตปุ๋ย และแนวกำแพงธรรมชาติ

ป่าชุมชนโคกใหญ่ถือว่าเป็นป่าที่ให้ชีวิตแก่ชาวบ้านที่อาศัยอยู่รอบผืนป่านี้ เป็นคลังอาหาร คลังยา เป็นซูปเปอร์มาเก็ตขนาดมหึมา ผลิตอาหารธรรมชาติ จากเห็ด มัน หน่อไม้ พืชผัก ผลไม้ สัตว์ต่างๆ แมลงนานาชนิด สมุนไพรรักษาโรค ไม้ใช้สอยสร้างบ้านเรือน ทำฟืน อุปกรณ์เครื่องใช้ เปลือกไม้ ย้อมเส้นไหม เส้นด้าย เป็นแหล่งเลี้ยงวัว ควาย พ่อบุญเรือง ยางคำ ประธานกรรมการป่าชุมชนโคกใหญ่ กล่าวว่า “ ป่ามีความสำคัญต่อคนเราตั้งแต่เกิดจนตาย ยามคลอดอาศัยไม้ทำฟืนอยู่กรรม สมุนไพรในป่าช่วยให้แม่ลูกอ่อนมีน้ำนมมากขึ้น เมื่อลูกโตขึ้น แม่ก็เข้าป่าหาผัก ผลไม้ สัตว์ต่างๆ แมลงในป่ามาเลี้ยงลูก เมื่อลูกโตครบอายุขบต้องใช้ไม้มาทำโรงเรือน เอาฟืนมาหุงหาอาหาร แต่งานก็ได้ไม้จากป่า มาสร้างบ้านเรือน แก่ตัวลงเจ็บป่วยก็ได้สมุนไพรจากป่ามาบรรเทารักษา เมื่อถึงวาระสุดท้ายของชีวิตได้อาศัยไม้จากป่ามาสร้างโลง ฟืนหุงอาหาร และเผาศพ จนถึงสร้างเจดีย์บรรจุกระดูก ”

ในระหว่างปี พ.ศ. 2504 - 2516 เป็นปีเริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รัฐบาลสนับสนุนให้ชาวบ้านบุกเบิกจับจองพื้นที่เพื่อขยายพื้นที่ในการเพาะปลูกพืชพาณิชย์ พื้นที่ป่าประมาณ 3,588 ไร่ ฎกราชฎร 243 ครอบครัวยึดร้างถางพงจับจองพื้นที่ทำกิน อีกทั้งมีนายทุนเข้ามากว้านซื้อที่ปลูกอ้อย ยูคาลิปตัส และสาเหตุสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้ผืนป่าโคกใหญ่ถูกบุกรุกทำลายเป็นบริเวณกว้าง คือ การลักลอบตัดไม้เพื่อทำฟืนส่งโรงงานต้มเกลือสินเธาว์ในเขตอำเภอบรบือ บริเวณ

รอบพื้นที่อ่างเก็บน้ำหนองบ่อ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดลำน้ำเสียวใหญ่ อำเภอลำปาง และอำเภอนาหว้า ตั้งแต่ พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา ซึ่งผลของการทำเกลือต้องใช้พื้นที่จำนวนมากในการต้ม ทำให้ป่าไม้ในจังหวัด มหาสารคามแทบทุกแห่งถูกลักลอบตัดเพื่อนำมาขายให้แก่นายทุนที่ทำธุรกิจต้มเกลือ เช่น ป่าชุมชนโคก หินลาด ป่าชุมชนโคกใหญ่ และป่ากุฎรัง ป่าถูกทำลายอย่างมากส่งผลทำให้เกิดป่าเสื่อมโทรม ความอุดม สมบูรณ์ลดน้อยลงผลผลิตจากป่าลดลงเกิดความแห้งแล้งตามมา และผลของการทำเกลือก่อให้เกิดการ แพร่กระจายของเกลือสู่แหล่งน้ำ นาข้าวเสียหายนับล้านไร่ ระบบนิเวศลำน้ำเสียวใหญ่ถูกทำลาย ในปี พ.ศ. 2532-2533 ชาวบ้านได้รวมตัวกันคัดค้านการทำเกลือ จนในที่สุดรัฐบาลได้ประกาศให้ยุติการทำ เกลือในเขตจังหวัดมหาสารคาม

ความทุกข์ยากจากปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นแรงผลักดันให้ชาวบ้านเริ่มหันหน้ามาพูดคุย ปรีกษาหารือกัน พ่อบุญเรือง ยางเครือ ผู้นำการต่อสู้ขัดขวางการบุกรุกป่า ถูกจับในปี พ.ศ. 2534 ความ ซัดแย้งครั้งนี้ กระตุ้นจิตสำนึกให้ชาวบ้านให้เห็นความสำคัญของป่าชุมชนโคกใหญ่มากขึ้น เข้าใจ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากผืนป่าถูกทำลาย ชาวบ้านบอกว่า

“ป่าเป็นเสมือนพ่อแม่ของเรา เราต้องรักษาไว้ให้ลูกหลานเหมือนที่บรรพบุรุษของเรารักษา ไว้ให้เรา ถ้าเรารักษาไว้ไม่ได้ ก็เหมือนทรยศต่อบรรพบุรุษ ป่าเป็นชีวิตของชาวบ้าน ป่าเป็นตู้กับข้าวให้ เราเปิดหาอาหารได้ทุกฤดูกาลถ้าเราขาดป่าเราก็ตาย”

การรวมตัวเริ่มชัดเจนจริงจังมากขึ้นในปี พ.ศ. 2535 มีการประชุมผู้นำ 14 หมู่บ้าน 5 ตำบลรอบผืนป่าร่วมกันกำหนดกฎกติกาป่าชุมชนที่ไม่ขัดกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นช่วง ของการฟื้นฟูป่า แม้ว่าช่วงนั้นการบุกรุกตัดต้นไม้เพื่อนำไปต้มเกลือจะลดลง แต่ก็ยังมีชาวบ้าน และ นายทุนบางส่วนเข้าไปบุกรุกจับจองเพื่อเป็นเจ้าของพื้นที่ในการขอเอกสารสิทธิ์ที่ทำกินเป็นของตนเอง พ่อบุญเรือง ยางเครือ ประธานกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเสียวได้ประชุมชาวบ้านจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าโคกใหญ่ ขึ้นมาและมีพัฒนาการจนถึงปัจจุบัน มีการตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนโคกใหญ่ ในปีเดียวกันนี้ผู้นำชุมชน และชาวบ้านได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานการจัดการป่าชุมชนในพื้นที่ต่างๆ เช่น ไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยน แนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าที่ป่าโนนสถาน กิ่งอำเภอศรีสุวรรณ ปาดังใหญ่ อำเภอหัวตะพาน จังหวัด อำนาจเจริญ และป่าดอนหมุ อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ความรู้ที่ได้รับถูกนำมา ประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ มีการตั้งคณะกรรมการเครือข่ายอนุรักษ์ป่าชุมชน โคกใหญ่ในปี พ.ศ. 2536 มีพ่อบุญเรือง ยางเครือ เป็นประธานเครือข่าย ปี พ.ศ. 2536 องค์กรพัฒนา

เอกชน (PLAN) เข้ามาให้ความรู้ คำแนะนำเพิ่มเติม ไปศึกษาดูงาน กฎระเบียบได้ถูกปรับปรุงให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และประกาศให้ชุมชน หน่วยงานราชการทราบโดยทั่วกันในปี พ.ศ. 2537 ดังนี้

- ห้ามตัดไม้และแปรรูปไม้ทุกชนิดในเขตป่าก่อนได้อนุญาต
- ห้ามนำเสื่อยยนต์และเสื่อยทุกชนิดเข้าในเขตป่าก่อนได้รับอนุญาต
- ห้ามจุดไฟเผาป่า ห้ามล่าสัตว์ทุกชนิดในเขตป่าก่อนได้รับอนุญาต
- ห้ามนำรถทุกชนิดเข้าในเขตป่าก่อนได้รับอนุญาต
- ห้ามนำพันธุ์พืช สมุนไพร และพันธุ์สัตว์ทุกชนิดออกจากเขตป่า
- ห้ามบุกรุก จับจอง ครอบครองที่ดินในเขตป่าชุมชนโคกใหญ่
- ผู้ไต่ฝ่าผืนต้องระวางโทษปรับ 500-50,000 บาท

ในปี .ศ. 2539 กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้อนุมัติเงินงบประมาณ จำนวน 5,463,612 บาท สนับสนุนกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ ในปีนี้ทางกลุ่มคณะกรรมการป่าชุมชนโคกใหญ่ได้รับรางวัลการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดีเด่นจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียว และรางวัลธงพระราชทานพิทักษ์ป่าเพื่อรักษาชีวิตจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

กระทั่งในปี พ.ศ. 2540 สามารถขยายเครือข่ายแผ่กว้างออกไปเป็น 20 หมู่บ้าน 5 ตำบล รอบผืนป่า ประกอบด้วยตำบลดงใหญ่ 3 หมู่บ้าน ตำบลหนองแสง 5 หมู่บ้าน ตำบลแคน 8 หมู่บ้าน ตำบลโคกสีทองกลาง 2 หมู่บ้าน และตำบลบ้านหวาย 2 หมู่บ้าน มีการปรับปรุงการตั้งคณะกรรมการเครือข่ายอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ โดยมีตัวแทนหมู่บ้านหมู่บ้านละ 10 คน เข้าร่วมเป็นกรรมการ มีการประชุมคณะกรรมการทุกเดือนหมุนเวียนกันไปตามหมู่บ้านต่างๆ ที่อยู่รอบป่า เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับป่าชุมชนโคกใหญ่ ได้แก่ ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า การลักลอบตัดไม้ ไฟป่าที่เกิดขึ้น โดยการหาแนวทางแก้ไขป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งทางกลุ่มมีการดำเนินกิจกรรมทั้งการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ความเข้าใจถึงคุณค่าความสำคัญของป่าไม้ กฎระเบียบการดูแลรักษาป่า การจัดทำแนวเขต แนวกันไฟ ติดป้ายชื่อต้นไม้ คำขวัญ กฎระเบียบ จัดกิจกรรมปลูกป่าอย่างน้อยปีละ 2 ชุมชน นอกจากนั้นยังส่งเสริมให้ชาวบ้านมีอาชีพเสริมเป็นทางเลือกเพื่อเพิ่มรายได้ เพื่อลดการบุกรุกป่าหรือลักลอบตัดไม้เพื่อแปรรูปขายหรือทำการเผาถ่าน

ในปี พ.ศ. 2542 กองทุนเพื่อพัฒนาสังคม ธนาคารออมสิน ได้สนับสนุนเงินในการส่วนเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และฟื้นฟูป่าชุมชนโคกใหญ่ จำนวน 412,000 บาท กิจกรรมที่ดำเนิน

ได้แก่ การปลูกป่าด้วยพันธุ์ไม้พื้นเมืองที่เป็นชนิดต่างๆที่พบในป่าชุมชนโคกใหญ่ ปลูกไม้ใช้สอย ปลูกไม้ผลตามหัวไร่ปลายนา มีการถอดผ้าป่าพันธุ์ไม้ จัดตั้งกองทุนส่งเสริมการทำวนเกษตร จัดค่ายเยาวชนแก่เด็กนักเรียนจากโรงเรียนที่อยู่รอบผืนป่าเพื่อสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้แก่เยาวชนให้เห็นถึงความสำคัญของป่า มีการสำรวจป่าโดยผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีความรู้เป็นผู้นำสำรวจและให้ความรู้เกี่ยวกับป่า ต้นไม้ที่ขึ้นในป่า สัตว์ต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในป่า ประโยชน์จากป่า พืชสมุนไพรในป่า ความเชื่อ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมการบวชป่า การทำบุญสืบชะตาป่า รมรงค์เผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจกับเพื่อนบ้านเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ นอกจากนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลได้เริ่มเข้ามามีบทบาทร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ โดยการสนับสนุนงบประมาณหมู่บ้านละ 10,000 บาท เพื่อนำไปดำเนินงานในด้านการพัฒนาชุมชน และในปีนี้ได้ตั้งศูนย์ประสานงานเครือข่ายขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการติดต่อประสานงาน แลทำกิจกรรมต่างๆ ดำเนินอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งขยายเครือข่ายไปยังป่าอื่นๆ เพื่อทำหน้าที่เป็นที่พึ่งคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ ได้แก่ ป่าชุมชนดงใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง ซึ่งมีพื้นที่ 1,214 ไร่ ป่าชุมชนโคกหินลาด อำเภอเมือง มีพื้นที่ 2,622 ไร่ และป่าชุมชนโคกหินฮ่าว อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่ 396 ไร่

ผลจากการรวมกลุ่มของชาวบ้านด้วยใจรักเพื่อที่จะให้ผืนป่าแห่งนี้คงอยู่เพื่อลูกหลานในรุ่นต่อไป ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังคงดำเนินอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นยังมีหน่วยงานภายนอกทั้งสถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน ให้การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ จึงกล่าวได้ว่าแนวคิดในการอนุรักษ์ผืนป่าแห่งนี้เป็นแนวคิดที่เกิดจากพลังของชาวบ้านรวมกันเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการจัดการดูแลป่า

หลักการอนุรักษ์และพัฒนาป่าชุมชนโคกใหญ่โดยชุมชน

ปัญหามากมายที่เกิดขึ้นในอดีตได้สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีค่ายิ่งแก่ชุมชนที่อยู่รอบป่าชุมชนโคกใหญ่ ทำให้ตระหนักได้ว่าแนวทางในการแก้ไขปัญหาซึ่งจะต้องอาศัยรากฐานของความรู้ ความเข้าใจ และความร่วมมือของคนในชุมชนด้วยความเต็มใจ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันค้นหาแนวทางในการจัดการ ดำเนินงานที่มีโครงสร้างที่ชัดเจน มีแผนงาน การดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นวิถีทางประชาสังคม จากการดำเนินการที่ผ่านมาของคณะกรรมการโดยมีที่มาของการจัดการความรู้ของชุมชนรอบผืนป่า สามารถพิจารณาได้จากแนวทางจัดการ “ป่า 3 ชั้น” สามารถจำแนกพื้นที่การใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม กล่าวคือ ชั้นที่ 1 เป็นเขต “ป่าชุมชน” ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าสาธารณะด้านในสุดของผืนป่ามีสภาพเหมือน “ไร่แดง” มีเนื้อที่ประมาณ 4,266 ไร่ ถัดจากเขตป่าชุมชน คือ “เขตป่า

กันชน” หรือพื้นที่หัวไร่ปลายนาของชาวบ้าน พื้นที่ประมาณ 3,588 ไร่ สภาพป่ายังสมบูรณ์มีต้นไม้ทั้งขนาดกลางและขนาดเล็กอยู่มาก ถือเป็นแนวกันชนหรือ “ไขขาวชั้นใน” ส่วนนอกสุดคือ “เขตพื้นที่นา” เป็นพื้นที่ที่อยู่รอบนอกสุดเป็น “ไขขาวชั้นนอก” โดยมีการตั้งกฎกติการ่วมกัน

ป่าชั้นใน เปรียบเสมือนไข่แดง ชาวบ้านจะอนุรักษ์ไว้อย่างเดียวไม่มีการตัดไม้ทำลายแต่อย่างใด แต่ชาวบ้านสามารถเข้าไปเก็บหาอาหารได้ ป่าชั้นในเดิมเคยมีต้นไม้ใหญ่เป็นจำนวนมาก แต่ต่อมาได้ถูกกลอกตัดทำให้ต้นไม้ลดลงเป็นจำนวนมาก หลังจากตั้งกลุ่มอนุรักษ์จึงได้มีการปลูกและปล่อยให้เจริญเติบโตตามธรรมชาติ

ป่ากันชน หรือเป็นบริเวณหัวไร่ปลายนา เป็นพื้นที่ทำกินของชาวบ้านที่เข้าจับจองพื้นที่จากการเปิดป่าใน ปี พ.ศ. 2504 และ พ.ศ. 2508 มีต้นไม้ขนาดกลาง และขนาดเล็กอยู่มาก ถือเป็นแนวกันชน หรือ “ไขขาวชั้นใน” ได้รับการส่งเสริมให้เป็นป่าครอบครัว มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ ผูกอบรม สัมมนาให้การศึกษา สนับสนุนการปลูกป่าเสริมเพิ่มเติม ปลูกไม้ผล ไม้พื้นเมือง โดยการสนับสนุนในลักษณะ วนเกษตร เพื่อจะได้เป็นตัวอย่างกับหมู่บ้านและชุมชนอื่นๆ

เขตพื้นที่นา คือ พื้นที่อยู่ชั้นนอกสุดเปรียบเสมือน “ไขขาวชั้นนอก” ซึ่งล้อมรอบพื้นที่ป่า มีการทำการเกษตรกรรมมีโครงการพัฒนาเป็นตัวอย่างในรูป การทำเกษตรผสมผสาน เพื่อใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการทำนา ปลูกไม้ผล พืชล้มลุก มีการเลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา ทำให้ชาวบ้านมีงานทำตลอดทั้งปี มีอาหารการกินทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ช่วยเพิ่มพื้นที่สีเขียวและรักษาระบบนิเวศอีกทางหนึ่งด้วย

สำหรับรูปแบบในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่นั้น จากการระดมความคิดเห็นจากที่ประชุม ได้มีการนำเสนอ(หรือวิธีการในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ไว้หลายรูปแบบ และยังสามารถแนะนำรูปแบบหรือวิธีการต่างไปปฏิบัติควรนำวิธีการต่างๆ เหล่านั้นมาบูรณาการให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ป่าอย่างเป็นรูปธรรม เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและยังคงความยั่งยืนของป่าชุมชนโคกใหญ่ไว้ตลอดไป ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างเกื้อกูล รูปแบบหรือวิธีการที่ได้จากที่ประชุมมีดังนี้

การจัดการระบบนิเวศชุมชน จากที่ประชุม ได้ตั้งข้อตกลงร่วมกัน คือ

- 1) การไม่บุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อครอบครอง
- 2) ยังคงใช้การแบ่งโซนป่าออกเป็นป่าชั้นใน ป่ากันชน และเขตพื้นที่นา

3) พื้นที่ทำกินควรจะต้องทำการเกษตรแบบผสมผสาน หรือวนเกษตร

4) ต้องเคารพกติกา กฎระเบียบ ของการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน

การจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ภายใต้ระบบวัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิตดั้งเดิม ความเชื่อเรื่องผี เจ้าที่ ยังคงเป็นความเชื่อที่มีต่อพื้นที่ในป่าชุมชนโคกใหญ่ ซึ่งมีอิทธิพลต่อคนในชุมชน จากการระดมความคิดเห็นจึงเห็นพ้องต้องกันในการที่จะนำเอาวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีดั้งเดิมที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ให้เข้ามามีบทบาทต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ ดังเช่น

1) เขตป่าอภัยทาน เป็นพื้นที่ที่ถูกกำหนดไม่ให้มีการตัดไม้ ล่าสัตว์ ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ป่าชั้นใน

2) ความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ป่า ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งที่ถูกนำมาเพื่อการอนุรักษ์ป่า โดยให้ความรู้กับคนรุ่นใหม่ และคนรุ่นเก่าปฏิบัติเป็นแบบอย่าง เช่น ความเชื่อในการใช้ไม้ในป่า โดยบอกหรือกำหนดชนิดไม้ที่ไม่เป็นมงคล ชาวบ้านจะได้ไม่นำมาใช้ประโยชน์ ได้แก่

- ไม้ที่มีนกเงาะรู เชื่อว่าเจ้าของบ้านจะอยู่ไม่สบาย
- ไม้ที่อยู่ใกล้จอมปลวก เชื่อว่าปลวกจะมาทวงคืนโดยการขึ้นบ้าน
- ไม้ที่ตะวันเดินผ่าง่าม เชื่อว่าเป็นทางเดินของตะวัน ห้ามนำมาใช้
- ไม้ที่มีกาฝากหรือเถาวัลย์ขึ้น ถ้านำมาสร้างบ้านเชื่อว่าสูงจะขึ้นบ้าน
- ต้นไม้ใหญ่ห้ามตัด เพราะมีเทวดารักษาต้นไม้ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าความเชื่อเหล่านี้จะช่วยรักษาผืนป่าเอาไว้และเชื่อมโยงถึงการดำรงชีวิตอยู่ของสัตว์อื่นๆ ที่อาศัยอยู่ในป่า

3) โครงการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ เช่นการบวชป่า การตั้งศาลเจ้าป่า พิธีบุญสืบชะตาป่า จัดวันปลูกป่าประจำปี ปลูกป่าทุกวันพระ

4.4.2 ด้านการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชน

จากการระดมความคิดของทุกภาคส่วน สิ่งที่จะมีส่วนช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ คุณค่า ความสำคัญ รวมทั้งการช่วยกันรักษาผืนป่าแห่งนี้ไว้จึงได้มีการนำเสนอโครงการต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชน ให้กับชาวบ้าน เยาวชน ผู้เข้ามาใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนได้แก่

1) ควรเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชนให้แก่ประชาชน เยาวชน นักเรียน เพื่อให้มีความรู้ การใช้ประโยชน์ ความสำคัญ การอนุรักษ์ การบำรุงรักษา กฎหมายเกี่ยวกับป่าชุมชน อย่างต่อเนื่องในหลายๆ รูปแบบ ทั้งการจัดการอบรม แฝนพับ เสียงตามสาย วีซีดี ซึ่งจัดโดยกลุ่มต่างๆ ที่มี

ส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำ/องค์กรในชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน องค์กรบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการเครือข่ายป่าชุมชนโคกใหญ่ นอกจากนั้นควรประสานงานกับองค์ภายนอกทั้งภาครัฐ และ เอกชน สถานการศึกษา ทั้งโรงเรียน มหาวิทยาลัยให้เข้ามามีบทบาทช่วยเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับป่าไม้

2) การปลูกจิตสำนึกในการรักและความหวงแหนป่าให้มีความรู้สึกว่ป่าชุมชนโคกใหญ่ เป็นส่วนสำคัญในวิถีชีวิตให้กับประชาชน เยาวชน นักเรียนที่อาศัยอยู่รอบป่าชุมชนโคกใหญ่ รวมทั้ง ประชาชนจากถิ่นอื่นที่เข้ามาเก็บเกี่ยวประโยชน์จากป่าชุมชนโคกใหญ่ด้วย โดยผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ที่ประชาชน ในชุมชนให้ความเคารพนับถือ หรือพระสงฆ์ เข้ามามีบทบาทในการปลูกจิตสำนึกและความตระหนักใน การอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่ให้แก่ เยาวชน ประชาชน ที่อาศัยอยู่รอบป่าโคกใหญ่อย่างต่อเนื่อง

3) ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งโดยหอกระจายข่าวของทุก หมู่บ้านที่อยู่รอบป่าชุมชนโคกใหญ่ โดยให้ความรู้ความเข้าใจ ความสำคัญของป่า การปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ทางกลุ่มเครือข่ายหรือของชุมชนได้ตั้งไว้

4.4.3 ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

1) เปิดโอกาสให้ องค์กรชุมชน ประชาชน กลุ่มสตรี เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็น คณะกรรมการเครือข่ายอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่เพิ่มขึ้น และเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางคณะกรรมการ ผู้นำ ชุมชนจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าชุมชนโคกใหญ่ ให้มีบทบาทในการร่วมรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับป่า ชุมชนโคกใหญ่ มาร่วมกันแก้ไขปัญหาแนวทางการป้องกัน การอนุรักษ์ป่าให้มากขึ้น

2) เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยอาศัยภูมิปัญญาชาวบ้านใน การรักษาป่า

3) ให้มีการประชุมร่วมกันทั้ง คณะกรรมการเครือข่ายป่าชุมชน ผู้นำชุมชนหน่วยงาน ภาครัฐ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับ เพื่อจะได้รับทราบสถานการณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อ ร่วมกันหาวิธีการ ปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ข้อเสนอในที่ประชุมอยากให้ นายอำเภอเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้น

4) การศึกษาดูงานการดำเนินงานของคณะกรรมการป่าชุมชนอื่น เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ช่วย ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ และเป็นแนวทางหรือตัวอย่างในการอนุรักษ์ป่าแก่คนในชุมชนป่าโคกใหญ่